ԱՐԵՏԱՐԵՐ

ՈՒՄՈՒՐԸ ՏԻՆԻՑԷ

ՎԷ ԻԼՄԻՑԷ ՎԷ ՓՕԼԻԹԻԳԻՑԷՑԷ ՏԱԻՐ ՂԱԶԷԹԱ ՏԸՐ

Աւետաբեր հէր սալը կիւնիւ նէշը օլունուր։ Սէնէլիյի փէշին 1 ½ վէ ալթը այլրոը ¾ մէճիտիյէ, վէ պէհէր նուսխէսի 40 փարայա տըր։ Ապոնէ եաղլմազ իչիւն մէքթուպ վէ ազչէ Խոթանպոլուս Ամէրիգան խանընուս Մր. Տուայթ իմիտնէ, վէ միւէլլիֆէ բաճի թահրիրաթ Մր. Կրին իմիտնէ կէօնտէրիլմէյի տիր։

ՀԻԼՏ Ի. — ԻՍԹԱՆՊՈԼ, ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ 11. 1877. — Ն°. 50

ՄԻՎԱՏՏԸ ՄԻԻՆՏԷՐԻՃԷ

Բուհ իւլ գուտս։ — Սէլամէթ տէյիլ, իլլա մուխալէֆէթ։ — Քիւրէի արզ։ — Հիւմա եախօտ ճէննէթ գուշու։ — Սիւնկէր չըզարմազ։ — Պիր ամա վէ օնուն տօսթու։ — Փոլիթիգա հավատիսի։ — Մալիյէ վէ թիւճարիյէ։

ԲՈՒՀ ԻԻԼ ԳՈՒՏՍ

ԱԼԼԱՀ թարաֆընտան լինանլարա չօգ վէ գըյմէթլի ամիյէլէր իհսան օլունմուշլար տըր, լաքին Բուհ իւլ գուտսուն ամիյէսի գաստր մուհիմմ վէ գըյմէթլի պիր ամիյէ եօգ տուր։ Բուհ իւլ գուտսուն էարարմը օլմասըդճա գալպլէրիմիզի թամիէր էտէմէյիզ, վէ կիւնահը արզուլէրիմիզէն խէլա օլմայըզ։ Էյէր Բուհ իւլ գուտս գալպլէրիմիզե սաքին օլմազա, չէհվաթը նէֆսանիյէմիզ գուվվէթլէնիրլէր, վէ պիզ կիւնահլարըմըզան մաղֆուզ օլուրուզ։ Անճաղ Բուհ իւլ գուտսուն միւպարէք թէէսիրի իլէ կիւնահլարըմըզ իչիւն սահիհէն թէվպէ էտէրիզ, վէ Յիսուս Քրիստոս պիւթիւն գալպիմիզէն գաղուլ էտիպ օնուն սաստը վէ միւթէվազի չայիրալէրի օլսուվիւրիզ։ Իմամ պիզէ Բուհ իւլ գուտսուն ամիյէի հասէնէսի իհսան օլունմասը իչիւն նէ գաստր աշդ ու զայրէթլէ տուա էթմէյիյիզ։ Համա օլսուն քի Բաղալըմըզ պիզէ, «Սիզ քէօթիւ օր տըզընըզ հալտե, էվլասընըզա էյի ամիյէ վէրմէյի պիւիր խէնիզ, սէմավի Փէտէր քէնտինտէն ալէյհինէրէ նէ գաստր զիյատե Բուհ իւլ գուտսը վէրէճէք տիր» (Ղուկ. ԺԱ. 13) ատմիշ տիր։

ՍԷԼԱՄԷԹ ՏԷՅԻԼ, ԻԼԼԱ ՄՈՒԽԱԼԷՖԷԹ

«Եէրէ սէլամէ՞թ ի վէրմէյէ կէլմի՞ զանն է-տէրուինէզ. սէնէ տէրսի՞ է՝ Խայր, իլլա մուխալէֆէթ» (Ղուկ. ԺԲ. 51)։

Ամէթի մէզպուրէնին մանամ հադիսի պաաիի նաղարատա գօլայ աննաշընմազ վէ իլլա ատֆա իրատա օլունուզու վադրէթ ամնէյէն քիմսէյէրէ տախի շիւպհէսիզ ազըր կէլմիշ օլմալը տըր։

«Եէրէ սէլամէ՞թ մի վէրմէյէ կէլմիմ զանն էտէրսինիզ։» Էլպէթթէ էօյլէ զանն օլունուր, եօխսա ճիւնուտի սէմավիյէնին, «Էն եիւճէլէրատէ Ալլահա համա, եէր իւզէրինատէ սէլամէթ, ատէմէրատէ հիւսնի բիզա» ատէյէրէք Ալլահա համա ու սէնա էթմէյէրի նէ մանայա մէզնի իսի (Ղուկ. Բ. 14.)։ Քրիստոս «Սէլամէթ սէրվէրի» ատէյիլ մի տիր (Ես. Թ. 6)։ Ինճիլի շէրիֆ տախի սէլամէթ պէշարէթի ատէյիլ մի տիր։

Լաքին էֆէնտիմիզ պալատե մէզքիւր այէթատէ, «Սիզէ տէրիմ քի Խայր, իլլա մուխալէֆէթի» ատէյիւ պույուրույօր։ Նէ ճաճիպ մէմուրիյէթ։ Տիւնեա իւզէրինատէ աղ մուխալէֆէթ մի վար իսի։ Տիւնեա խուսուսմէթ վէ միւնազաա վէ մուհարէպէյէր իլէ տօլու տէյիլ մի իսի, վէ տիւնեայա եէնի մուխալէֆէթ կէթիրմէյէ նէ՞ հաճէթ վար իսի։ Ալէքսանդրա տինի Մէսիհի տիւնեատա մուխալէֆէթի աղալատաճադ եէրտէ տահա զիյատե ալթընմազա սէպէպ օլմալը՞ մը իսի։ Ատէմէրէ միւսատատե օլունմալը տէյիլ մի իսի քի քէնտի ադըլարընա, եախօտ վիճանարընըն տէլալէթինէ, եախօտ ապա վէ էճատատարընըն իթիգատատընա, եախօտ պուլունուտուգարը եէրլէրատէ գապուլ օլունան մէզհէպլէրէ թատի օլարադ, տօսթլարը վէ ադրապալարը իլէ հիւնի մուաշէրէթ վէ մուհապէթ իւզրէ իմրարը վադրէթ էտէ իսիլէր։

Պէօյլէ տիւշինմէք վադա թատիի վէ տօզրու կէօրիւնիւր, լաքին «Սէլամէթ տէյիլ։ իլլա մուխալէֆէթ» վէրմէյէ կէլիմ տէյէն Քրիստոսուն Ինճիլինին մագսէտինէ մուզայիր տիր։ Հաթթա պու մուխալէֆէթ չօգ տէֆա մուճիպի էլէմ վէ քէտէր օլապիլիր, զիրա Քրիստոս պիլէ, «Պունատան սոնկրա, պիր խանէտէ օլան պէշ քիշի մուխալէֆէթ էտիպ, իչիւ իքիսի վէ իքիսի իչիւ ալէյհինատէ պուլունաճադ տըր. փէտէր օղուլ, վէ օղուլ փէտէր ալէյհինատէ, վալիտե դըզ՝ վէ դըզ վալիտե ալէյհինատէ, գայն վալիտե կէլին վէ կէլին գայն վալիտե ալէյհինատէ մուխալէֆէթ իւզրէ պուլունաճադ տըր» տէյիւ պույուրմուշ տուր (Ղուկ. ԺԲ. 52, 53)։ Քրիստոսուն տիւնեայա վիւրուտինատէն պէօյլէ շէյլէր զուհուրէ կէլէճէք իսի, եանի օնուն թալիմ էթտիյի տին եալընըզ միլէթ վէ ճէմաաթլար պէյնինատե տեյիւ, էֆրատը նատ պէյնինատ տախի մուճիպի միւնազաա վէ մուխալէֆէթ օլաճաղընը։ Իմամ Ալլահն պու թատիրի նէ՞ տէլիլէր իլէ հադգը կէօսթէրիլէպիլիր։

Տինի Մէսիհինին տիւնեատա ինթիշար պուլմասընատան մուխալէֆէթ զուհուր էթմիշ օլուուզու թէվարիխատէն մալիւմ տիւր։ Քէզալիք ադամի տինկյէ իւզէրինէ ճէրեան էտէն միւսահասաթատան պիր չօգ միւնազաա զուհուրա կէլմիշ օլուուզու պէտիհի տիր։ Պու շէյլէր պալատե մէզքիւր այէթին ֆիիլէ կէլմիշ իսկինի կէօսթէրիլէր։ Ալլահն թադիրինին հադգը օլուուզունու կէօսթէրմէք իչիւն Ինճիլին մագսէտի մուխալէֆէթ հուսուլէ կէթիրմէք տէյիլ իսի, անճաղ մուխալէֆէթէ վէսիլէ օլուուտէմէքլէ միւսքիթ պիր ճէվապ վէրիլմիշ օլմաղ։ Վադա մուխալէֆէթ վէ միւնազաա ինսանլարըն ֆէսատընատան վէ Ինճիլին ինթիշարընա օլան մուգավէմէթլէրինատէն նէշէթ էտէր, լաքին ճէնապը Հադգէն միւսատատէի օլմասըդճա մուխալէֆէթ վէ միւնազաա վուգու պուլմազ։ Իմամ մէզքիւր այէթին ասըլ մանասընը անհայապիլմէք իչիւն պիրազ տէրինճէ միւթալէա էթմէմիզ լազըմ կէլիր։

Էվվէլա, շու նօգթայը տախմա խաթըրատա թութմալըյըզ քի պիզ թագիրի իլահիյի քեամիլէն անտայմազըզ, վէ պիզէ իպթիտա քէօթիւ կէօրիւնէն շէյ նիհայէթինատէ էյի օլապիլիր։ Տինի Մէսիհինին ինթիշարը միլէլի միւթէնէվվիյէ արաբնատա մուխալէֆէթէ սեպեպիյէթ վերմիշ օլմասը սահիհ տիր։ Քրիստոսուն վէլատէթի զէմանընատա տիւնեա իւզէրինատէ սուլհ ու սալահ հիւքմ էթմէքտէ իսի։ Եանուս նամ մուհարէպէ իլահընըն մապէտինին գափուսու Բօմատա գափանմըշ իսի։ Մէզքիւր գափունուն գափանմասը եալընըզ միւսալէհան ումմէտիյէ վադրէթլարընատա վադի օլուր իսի, վէ Բօմա շէհրի թէեսիս օլունալը անճաղ իքի եախօտ իւչ տէֆա վուգու պուլմուշ իսի։ Քրիստոսուն վէլատէթինատէն ինթիպարէն իւչ եիւզ սէնէ գաստր Բօմա տեվլէթի շուրիշ վէ իխթիլասան պաշ գալարրամայըպ նիհայէթ իմիէրատօրլուզուն իքի թաբիպի այրը այրը օրտուլար ճէմ էտէրէք նէքատիկէրի ալէյհինէ մուհարէպէյէ գալգըշըրլար, վէ հէր պիրի օլ վասի մէմալիքի թահթը զապթընատալմադ իստէտիսընատա իսի։ Էնճամ պէօյիւք Գօսթանթին նամ Բօմա իմբէրատօրու ատանճաղը իւզէրինէ խաչ նիշանընը վաղ էտիպ քէնտինէ մուխալէֆէթ էտէնլէրէ զուլում կէլսի, վէ պու վէճհէյլէ Բօմա տեվլէթինին էքսէր թէպասը սուրէթի զահիրէտե տինի Մէսիհիյի գաստր էթտի։

Քրիստոս տիւնեայա կէլմիյի զէման տիւնեատա սիւքիւնէթի վէ ասայիշ հիւքմ էթմէքտէ իսի իսկ տէ, պու սիւքիւնէթի վէ ասայիշ, «Եէրի գարանլըգ վէ իւմմէթլէրի տիւման էօրթէճէք» այէթի քէրիմէսինճէ կէճէ ասայիշի նէվինատէ պիր ասայիշ իսի։ Օլ վագրէթ նուրը սէմավի եալընըզ պէկի Իսրայէլ ալիյարընատա իշրադէթմիշ իսի, լաքին պունուն իլէ պէրաբէր օրատա տախի զէլալէթի վէ իթիգատատը պաթըլէ հիւքմ էթմէքտէ իսի։ Տիւնեատա օլան նուր գարանլըգ իսի իսկ, տիւնեանին գարանլըգը նէ՞ գաստր իսի (Մատթ. Զ. 23)։ Իշթէ պու սըրատա իսի քի նուրը հագիգի օլան Քրիստոս տիւնեայա կէլսի, վէ օլ վագրէթատան իթիբարէն նուր իլէ զուլմէթ արասընատա մուհարէպէ պաշլայըպ, դալպի ինանատա հալա օլ մուհարէպէ տէվամ էթմէքտէ տիր։

Մուխալէֆէթ սէլամէթտէն էյի՞ մի տիր։ Էյի՞ մի տիր քի պիր խանէտէ իչիւ իքիսի վէ իքիսի իչիւ ալէյհինատէ պուլունուն։ Նէթիճէսի նաղարը տիգգաթատալընմայարադ պէօյլէ սատէճէ պիր սիւալ իրատա օլունուուզու հալտէ, էլպէթթէ Խայր տէյիւ ճէվապ վէրիլմէսի իճադ էտէր։ Լաքին հատատը զաթընատա խայրը օլմայան պիր շէյ, պէօյիւք վէ չէրէֆլի նէթիճէլէր հուսուլէ կէթիրմէյի հալտէ խայրը օլապիլիր։ Մէսէլա, քիւրէի արզըն պազը սէմիյէլէրինատէ արա սըրա չէտիտ ֆուրթունա վէ գաստըրալար զուհուրի չօգ խայրը օլուր, չիւնքի հավայը թէմիզլէյիպ, ինանալարա սեպեպի հայաթ վէ սըհհաթ օլան չէտիտ ֆուրթունալարը գարանլըգատա կէզէն թատունա թէրճիհ էթմէզ։

Մանէվի վէ սիյասի խուսուսլարատա տախի պէօյլէ տիր։ Վաթան ուղրունա ճանլարընը ֆէտատ էտէն զաթլար ասլա գան սէօքմէյէ վէ շէհիտլէր տին ուղրունա ճան թէսլիմ էթմէյէ մէճպուր օլմասալար իսի, նէ՞ գաստր էյի օլուր իսի. քէզալիք խալահթը մուհիմմէ իճրասը իչիւն զուհուր էտէն մուհարէպէլէր վէ թէրագգի արզուսունատան նէշէթ էտէն իսթիքլալլար ասլա վուգու պուլմուշ օլմասալար իսի, նէ՞ էյի օլուր իսի.

հալ պու քի ճէմիյէթի պէշէրիյէ պու-շէյլէր իլէ Թէրադգի էթմիշ տիր։ Ինճիլ հադգընտա տախի պէօյլէ տիր։ Տինի Մէսիհինին ինթիշարը սէպէ-պիյլէ զուհուրա կէլէն Թէատրի վէ մուխալէֆէթ քեաշքի վուգու պուլ-մայըպ, ալէմ փուԹփէրէսթիլիյին զուլմէթինտէ պագի գալմըշ օլա իսի տէմէյէ քիմ ճէսարէթ էտէպիլիր։ ՕնալԹընճը սորտա իսլահը տին սէ-պէպիյլէ Էվրօփայը ալԹիսսթ էտէն ճէնք վէ ճիտալ զուհուր էթմէյիպ, էհալի քիլիսէի փափավիյէնին Թալիմ էթմիյի իԹիզատաթը պալթըլէ վէ իճրա էյլէտիյի ային ու ատէթլէրին ճանա մուղիրը օլան Թէէսիրի Թահ-ԹընՏա բուհանի զուլմէթատ գալմըշ օլմայըրը, նէ էյի օլուր իսի տէմէյէ քիմ ճէսարէթ էտէպիլիր։ Հիչ քիմ-սէ։ Հէման ճէմիյէթի պէշէրիյէնին պաիսի իսլահը վէ Թէրադգիսի օլան հուրրիյէթ վէ մէտէնիյէթ ինճիլին նուրը հադիզիսինին ափունեայա իշրադ էթմէսինտէն իսԹիհսալ օլունմուշ տուր։

Խուլասան քէլամ, շունու տէրիզ քի ինճիլ պէշարէթինին վասիսա-սիյլէ պէնի պէշէրին ահվալը մանէ-վիյէ վէ բուհանիյէսի իսլահ օլուն-սուզու սըրատա մուխալէֆէթ վէ միւնազաալար զուհուրինէ էվվէլա Թագտիրի իլահի միւսատատ էթմիշ տիր. սանիյէն, պիզ պու մուխալէ-ֆէթ վէ միւնազաալարը եալընըզ շիմտիքի մուղիրը նէթիճէլէրինի տէ-յիլ, անճագ միւսիմագպէլատ օնլար-տան նէշէթ էտէճէք սալահ ու սէ-լամէթի տէրիսաթը էթմէլիյիզ։

ՔԻՒԲԻ ԱՐԶ

Քիւբէի արզըն ահվալը մախսուսէսի վէ հարէքէթի ԹահԹը ԹէֆԹիշէ ալընմաղա շայան պիր մէսէլէ տիր։ Քիւբէի արզըն մէրքէզինի մահ պիր մատտէ իլէ տօլու, վէ սաԹհընը Թօփրագ վէ Թաշ իլէ գա-պուգ կիպի էօրԹիլիւ զանն էթմէք ուլէ-մահ միւԹէախիրինտէն չօգալարընըն գավ-լինճէ տօղրու տէյիլ տիր։ Իչուն ուլէմա-նընն էֆքեարընճա քիւբէի արզ պիր ճիսմի սուլ օլուպ պագը եէրիլէրինտէ էրիմիշ մատտէ իլէ տօլու տէյիլ վար տըր, վէ աԹէշֆիշան տաղլար օլ տէյիքէյէր վար տըր, վէ աԹէշֆիշան տաղլար օլ տէյիքէյէրին պա-ճալարը մագամընտա տըրլար։

Ուլէմա շիմտի քիւբէի արզըն գաչ սէնէ մուդատտէմ հէյէԹի հաղբրէյի քէսպ էթ-միշ օլտուղունու պուլմազա սոյ էթմէքտէ տիրլէր։ Քիւբէի արզըն զէմանը Թէչէք-քիւլիւ հադգընտա ուլէմա հէմիֆքեար տէյիլ տիրլէր, լաքին պագըլարըն հիսապ-լարընա նաղարէն քիւբէի արզըն եիւզլէրճէ միլիոն սէնէլէր զարֆընտա հէյէԹի հա-ղբրէյի քէսպ էթմիշ օլտուղու զանն օլու-նույօր։ Ուլէմանընն պու զաննընտա միւ-պալաղա օլապիլիր, վէ իհԹիմալ տըր քի պունտան սոնկրա իճրա օլունճագ քէշ-ֆիյաԹ վէ ԹէհարրիյաԹ իլէ պու խուս-սուստա տահա զիյատէ սահիհ մալումաթ Թահսիլ օլունճագ տըր։ Լաքին շուրասը աշիքեար տըր քի քիւբէի արզ մահ հա-լինտէն հէյէԹի հաղբրէյի քէսպ էտինճէյէ գատտար միւրուր էտէն զէման զայէթ ուզուն պիր միւատէթ օլմալը տըր, էվ-վէլքի կազ հալինտէն մահ հալինի քէսպ էթմիյի զէմանէտէք միւրուր էտէն միւա-տէթ իսկ տահա զիյատէ ուզուն պիր միւա-տէթ օլմալը տըր։

Երպապը հէյէԹին նաղարը տիգդաԹընը ճէլպ էտէն մէսէլէրտէն պիրի տախի էվգաԹընը Թագսիմինէ քիւբէի արզըն միւա-տէթի տէվէրանընընը էսաս ԹուԹուլտուղու մատտէսի տիր։ Քիւբէի արզըն կէրէք չէմանին էթրաֆընտա կէրէք քէնտի միհ-վէրի իւզէրինտէ տէվէրան էթմէյի միւա-տէթի Թագսիմ էտէրէք վագԹը էօլչէրիպ։ Քիւբէի արզըն չէմանին էթրաֆընտա տէ-վէրան էթմէսիյէ սէնէյի, վէ միհվէրի իւ-զէրինտէ տէվէրան էթմէսիյէ կիւնիւ էօլ-չէրիպ։ Երպապը հէյէԹին պագըլարընընը գավլինճէ քիւբէի արզ կիԹտիքճէ վագԹը ղայպ էթմէքտէ տիր։ Եանի չէմանին քիւբէի արզը ճէզպ էթմէսի վէ մէտտ ու ճէզրին վուգուի սէպէպիյլէ պիր սիրիւնմէ փէյտա օլունտուղունտան քիւբէի արզըն քէնտի միհվէրի իւզէրինէ տէվէրանը սէնէ պէ-սէնէ աղբրլաղբյօր։ Երպապը հէյէԹին նաղարը տիգդաԹընը ճէլպ էտէն տսբլ մէսէլէ շու տուր քի, աճապա նիհայէթ քիւբէի արզ քէնտի միհվէրի իւզէրինտէ տէվր էթմէքտէն գալըպ, տախտա պիր եիւզիւնիւ մի կիւնէչէ չէվիրէճէք տիր։ Էյէր պէօյլէ օլսրսա, քիւբէի արզըն պիր գըսմընտա տախտա կիւնտիւզ վէ տիկէր գըսմընտա տախտա կէճէ օլաճագ տըր։

Լաքին պու խուսուս տէհչէթի մուճիպ օլաճագ պիր չէյ տէյիլ տիր։ Քիւբէի արզըն քէնտի միհվէրի իւզէրինտէ տէվր էթմէյի էսնատէ զայպ էթմէքտէ օլտուղու զանն օլունան վագԹի եիւզ սէնէտէ ան-ճագ եարըմ սանիյէ գատտար պիր միւա-տէթ տիր։ Պիր սէնէտէ օթուզ պիր պու-չուգ միլիոնտան գիյատէ սանիյէ վար տըր։ Պինաէն ալչէ չայէտ քիւբէի արզ քէնտի միհվէրի իւզէրինտէ տէվր էթմէքտէն տու-բրաճագ օլսա, պու վագտա ալԹը պին միլիոն սէնէտէն էվվէլ զուհուր էտէմէզ։

Պու մէսէլէ իլի հէյէԹէ ալտ օլուպ, զուհուրի մէլհուզ վէ Թէհրիսալէսի միսմիրին օլան վուգուաԹա միսԹալլիգ պիր մէսէլէ տէյիլ տիր։ Եէնի պիր սէմա իլէ եէնի պիր զէմին զուհուր էտէնէտէք, «կիւն-տիւզու կէճէտէն Թէֆիրիգ էթմէք, վէ ալամէթլէր վէ վագԹլար վէ կիւնլեր վէ ա-նէնլէր իչուն օլմաղ իւզրե բագիի սէ-մատտա նէյյիրլէր» պագի գալտաճագլար։ «Նէյյիրի ազամ կիւնտիւզ վէ նէյյիրի էսղէր կէճէյ հիւքմ» էտէճէք տիր։

Քէզալիք քիւբէի արզըն կազ հալինտէ պուլունտուղու միւատէթ նէ գատտար ու-զուն պիր միւատէթ օլուրսա օլսուն, օլ կազ հալինին խպԹիտասը իչուն տախտ «Ալլահ իպԹիտատէ սէմավաթ ու զէմին խալգ էյլէտի» տէնիլմիշ տիր։ Տիւնեա պինլէրճէ սէնէլէր մահ հալինտէ գալմըշ օլապիլիր, վէ հէյէԹի հաղբրէյի պինլէր-ճէ սէնէլէրտէ քէսպ էթմիշ օլապիլիր, լաքին մահ հալինտէ իքէն, «Թէհի վէ խա-ալի վէ լիճճէ իւզէրինտէ զուլմէթ օլսա՝ սուլարըն իւզէրինտէ տախտ Բուհուլլահ հարէքէթ էտէր իսի։»

Ուլէմանի միԹէախիրին քիւբէի արզըն սուրԹիԹէքքիւլիւնիւ եիւզէրճէ միլիոն սէնէ էվվէլ վուգու պուլմուշ տուր տէյիւ զէյաս էտէպիլիրլէր, լաքին նէ գատտար չօգ զէման էվվէլ վուգու պուլմուշ տուր տէյիւ Թէխայյիւլ էթմէյէր, եէնէ օլ վագԹընը իպԹիտասը Թէքվին քիԹապը-նընն «Ալլահ իպԹիտատէ սէմավաթ ու զէ-մինի խալգ էյլէտի» քէլամընտա ճամի տիր։

ՀԻՒՄԱ ԵԱԽՕՏ ՃԷՆՆԷԹ ԳՈՒՇՈՒ

Հիւմա գուշու Մօլուգդա ճէզիրէլէրին-տէ պուլունուր։ Մալայ ճէզիրէլէրի սէ-քէնէսի պու գուշա «իլահլար գուշու» Թէմիյէ էտէրլէր իսի, լաքին օլ ճէզի-րէլէրի խպԹիլ էտէն Մուսուլմանլար չէյ-լէ պիր ռիվայէԹ չէգարալար քի հիւմա գուշլարը ճէննէԹտէն կէլիրլէր, վէ հավա-տա եաչայըպ տալա եէրէ էնմէզլէր։ Մա-լայ ճէզիրէլէրին ՓօրԹուկիզլէր 1512 տէ քէշֆ էթտիլէր, լաքին հիւմա գուշու իլք տէֆա օլարագ 1522 տէ մէգքիւր ճէզի-րէլէրտէն Իսփանիայա ավտէթ էտէն պիր կէմիճիին քիԹապընտա զիքր օլունմուշ տուր։ Մէգքիւր կէմիճիին Թահրիր էթ-տիյի քիԹապտա Մալայ ճէզիրէլէրինին հիւքմտարը Իսփանիա գրալընա իքի էօր-մուշ, գուրուտուլմուշ վէ իչի տօլտուրուլ-մուշ կիւզէլ հիւմա գուշու հէտիյէ կէօն-տէրտի տէյիւ բիվայէԹ օլունմուշ տուր։ Ճէզաիրի Մօլուգիյէտէ պէշ սէնէ իգամէթ էթմիշ օլան պիր Ֆրանսըզ Թապիպ իլք տէֆա օլարագ 1860 Թարիխինէ հիւմա գուշլարը հագգընտա իԹիմատա շայան սուրէԹտէ մալումաթ իԹա էթմիշ տիր։ Միսմիրէյհ Թապիպ Ֆրանսայա օն իքի Թանէ էօմիւշ ֆագաթ էյիճէ հըֆզ օլունմուշ հիւմա գուշու կէօնտէրտի։ Իլք տէ-ֆա օլարագ 1862 սէնէսինէ պիր Ինկ-լիզ սէյյահ Էվրօփայա իքի Թանէ սաղ հիւմա գուշու կէԹիրտի։ Պու զաԹ Սին-կափօր շէհրինէ 200 Ինկլիզ լիրասընընա իքի հիւմա գուշու սաԹընը ալըպ, օնլարը Պէրլինին հայվանաթ պաղչէսի հէյէԹի իտարէսինէ սաԹմըշ տըր։

Հիւմա գուշու սայքի գարզա պէօյիւք-լիյիւնտէ պիր գուշ օլուպ, զաղասը տա-խի գարզա զաղասընա պէնզէր։ Վիճուս-տինին Թիյլէրի դոյու եախսա էտէր տիր-լէր, լաքին եանլարընտան դանտալարընընը ալԹընտան պաչլայարագ եէլիտաղ շէքլին-տէ օլան գույրուղունտէք եուսիճագ վէ կիւզէլ բէնքքի Թիյլէր ուզանընը կիտէր-լէր։ Հիւմա գուշլարընտան պաղըլարընընը պաչընտան, սըրԹընտան վէ ուսմուզլարըն-տան իսիլիք կիպի ինճէ վէ ուզուն Թիյլէր չըգըպ գույրուղլարընտան էօԹէյէտէք ու-զանընլար։ Պու գուշլարտան պաղըլարընընը դանտալարընընը վէ դույրուգլարընընը Թիյ-լէրի գահվէ բէնքքինտէ, պաչլարընընը վէ պօղազլարընընը Թիյլէրի սարը, վէ կէօ-յիսլէրինին Թիյլէրի եէչիլ տիրլէր։ Պու կիւզէլ Թիյլէր եալընըզ էրքէք գուշլար-տա պուլունուր։ Էրքէք եավրուլար իսլ-Թիտա տիչի եավրուլարա պէնզէրլէր, վէ անճագ տէօրԹ սէնէ սոնկրա կիւզէլ Թիյ-լէրի կէլիշմէյէ պաչլար։

ՍԻՒՆԿԷՐ ԶԸԳԱՐՄԱԳ

Եունանիսթան սէքէնէսինտէն 1,000 նէ-ֆէր գատտար քիմսէնի տէնիզտէն սիւնկէր չըգարմաղա մէշղուլ տուրլար։ Սիւնկէր չըգարմագ իչուն գուլլանըլան սանտալ-լարտա եալընըզ տէօրԹ սանտալը պու-լունուր, լաքին տաղզմ չափգալարը Թա-չըյան սանտալլարտա օն պիր եախսա օն պէշ նէֆէր ատէմ պուլունուր։ Սիւնկէր չըգարան Եունանլար կէչէն սէնէ 80,000 լիրա գըյմէթինտէ սիւնկէր Թօփլատըլար։ Սիւնկէր չըգարմաղա կիտէն սանտալար ալէսէվիյէ սէնէտէ տէօրԹ տէֆա չը-գարըլար։ Տալղըճլար քէնտիլէրինէ մախ-սուս չափգալար վասիԹասիյէ պաղէն ալԹը սատի սու ալԹընտա գալըրլար։ Պաղը ռիվայէԹէ նաղարէն տալղըճլար-տան պաղըլարը սու ալԹընտա պօղու-լայօրլար, պաղըլարը տախի պիր գաչ սէնէ սոնկրա սաղըր օլայօրլար։

ՊԻՐ ԱՄԱ ՎԷ ՕՆՈՒՆ ՏՕՍԹՈՒ

Մէմալիքի շարզիյէտէն պիրինտէ Ապու-նա նամընտա Ֆագիր վէ ամա պիր ատէմ եօլ քէնարընտա օԹուրուպ տիլէնիր իսի։ Եօլտան կէչէն ատէմլէր սէվապ տըր տէ-յէրէք չօգ տէֆա օնա պիր գաչ փարա սատագա վէրիրլէր իսի, վէ սէֆիլ ատէմ պու վէճհէյ Թօփլատըզը փարա իլէ կէչի-նիր իսի։ Ֆիլհագիգա պու ատէմին հալի զայէԹ փէրիշան հալ իսի, զիրա զէվալը ատէմին պէրապէր գօնուշճագ եախսա քէնտիսինի հըֆզ ու հիմայէ էտէճէք քիմ-սէսի եօգ իսի, օնուն եալընըզ եարտըմ-ճըսը տախտա պէրապէր Թաչըտըզը ատա-սը օլուպ, չօգ տէֆա պիր ատէմ իլէ գօնուշուր կիպի ատասը իլէ գօնուշուր ի-սի։ Եօլտա պիր ադամ քէօլկէսինտէ օ-Թուրտուղու վագԹի չօգ չէյլէրի, խու-սուսա քէնտինի չօգ տէֆա ինճիԹմիշ վէ Թահգիր էթմիշ օլան զալըմ գարըսը իլէ էվլատարընը տիչիւնիւր իսի։ Սէֆիլ ատէմ էվինտէ պիր տագիգէ պիրէ բահաթ պուլամատըզընտան չօգտան պէրու էվինի Թէրք էթմիշ իսի։

Պիր կիւն Ապունա մահգունճէ օԹուրուպ քէնտի սէֆիլ հալինի վէ պաչընա կէլէն ֆէլսաֆէթլէրի տիչիւնիւր իքէն պիրիսի էլինի օնուն ումուզունա գօյարագ Թաթը պիր սէպէ, «Ապունա, սանա իչ չէյ վէրէպիլիրիմ, պունլարտան հանկը-սընը իսԹէրսէն ինԹիհսալ էթ, վէրէ-յիմ» տէտի։

Ապունա եապանճը յա «Սէն քիմսին» տէյիւ սիւալ էթտիքտէ, օլ տախի չու-սուրէԹտէ ճէվապ վէրտի. «Սէն պէնի Թանըմազսըն, ամմա պէն սէնի Թանըրըմ։ Պէն սէնին իչիւն պիր եապանճը իմ, ամ-մա սէն պէնիմ իչիւն եապանճը տէյիլսին։ Սանա վէրէպիլէճէյիմ իչ չէյլէր սէրվէԹ, պատար եախսա սատըգ պիր տօսԹ տուր. պունլարտան հանկըսընը իսԹէրսէն, օնու ինԹիհսալ էթ։ Լաքին իչ չէյլէրտէն հէր պիրինի պիրէր չարԹ իլէ սանա վէրէճէ-յիմ։ Էյէր զէնգին օլմաղ իսԹէրսէն, ամա դալաճագսըն. էյէր կէօզլէրինին աչըմա-սընը իսԹէրսէն, եինէ պէօյլէ սահիպսիզ վէ տօսԹսուզ պիր տիլէնճի հալինտէ գա-լաճագսըն. ամմա էյէր սատըգ պիր տօսԹ իսԹէրսէն, չիմտիքի կիպի հէմ ա-մա հէմ ֆագիր գալաճագսըն։»

Սէֆիլ ամա օլ անէտիկին քիմիկտէն խօշ պիր մուամէլէ կէօրմէմիշ վէ Թաթը պիր սէօզ իչիԹմէմիշ օլտուղունտան օլ զաԹընը պու սէօզունէ Թէճաճիպ էտէ-րէք, «Էֆէնտիմ, բիճա էտէրիմ, սէն քիմ սին, ֆեն միսին եօխսա ճէն մի սին, պէնի խԹիհզա մը էտէյօրսուն, եախսա մէրամընն նէ տիր պանա սէօյլէ» տէտի։

Եապանճը օլան զաԹ օնա, «Մէրամըմ սէնի խԹիհզա էթմէք տէյիլ տիր, վա-տըմը իճրա էթմէյէ հազըրըմ, անճագ սէն սէօյլէտիյիմ իչ չէյլէրտէն հանկըսը-նը միւրաճճահ ԹուԹտուղունու պանա պէյան էյլէ» տէտի։

Ամա, «Նէ տէմէք խԹէտիյինի աննա-մայօրսուն, քէրէմէթ, չու իչ չէյլէրի պիր տէֆա տահա պէյան էյլէ» տէտի։

Եապանճը օլ իչ չէյլէրի ազըր ազըր Թէքրարլատը, չէօյլէ քի ամա օնլարը ան-նայապիլիպ քէնտիսի տախի իքի իչ տէ-ֆա ֆիքրինտէն օնլարը Թէքրարլատըզ-տան սոնկրա կիւլէրէք, «Ամանսզ չէյ. պու չէյլէր հագգընտա պիր աղ տիչիւն-մէք լազըմ տըր. էյէր քէրէմ էտիպ եա-րընն տախի պուրայա կէտիրսէն, օլ վագԹի սանա պիր ճէվապ վէրիրիմ» տէտի։

Եապանճը, «Փէք ալա, սանա տիչ-չունմէք իչիւն պիր միւհլէթ վէրիրիմ» տէյէրէք պրադզպ կիԹտի։

Եապանճը կիԹտիքտէն սոնկրա, ամա պէօյիք պիր Թէլաշտա գալտը. պաղէն գահգահա իլէ կիւլէր վէ ատասը իլէ սէօյ-լէշիր իսի, պաղէն այնալա գալգարագ ա-ճաիպ պիր հալտէ աշաղը եօգարը կէպի-նիր իսի։ Պիր աղ սոնկրա քէնտիսինէ պիր աղ սիւքիւնէթ կէլէրէք եապանճընընն Թէքլիֆիլէրինին տիչիւնմէյէ պաչլատը։

Էվվէլա, իլք Թէքլիֆ իւզէրինէ տիչիւ-նէրէք քէնտի քէնտինէ, «Կիւզէլ պիր է-վիմ, եուճագ եաԹաղըմ, Թիւրլիւ Թիւր-լիւ նէֆիս Թաամլարըմ, խըզմէթքեար-լարըմ, աԹլարըմ, արապալարըմ վէ սոնր չօգ չէյլէրիմ օլաճագ. ահ պու նէ պէօ-յիւք սատատէթ տիր» տէտի խսկ տէ, կէօզ-սիզ ամա գալաճագընը խաԹրընա կէ-Թիրտիքտէ պաչընը սալայարագ, «Խայր, պիր տատմ իչիւն իքի կէօզիւ օլմաղ կէօզ-սիզ օլարագ պիսԹիւն Հինտիսթանընն սէրվէԹինէ մալիք օլմագտան էվլա տըր»

տէտի, վէ Իքինճի Թէքլիֆի, Եանի կէօզ-էրինին աչըմասընը տիւշիւնէրէք քէնտի քէնտինէ չէօյէ սէօյէտի.

«Կէօզէրիմ աչըլըբդտա Թարիֆ օլունմազ տէրէճէտէ պիր մէսէրբէթ տէրեասընա զարդ օլահաղըմ», վէ ասասընա խիթապէն, «Սէվգիւլիւ ասամ, օլ վա-գըթ արթըգ սանա միւհթաճ օլմայահաղըմ, Լաքին Ֆէնասը շուրասը տըր քի չիմտիքի կիպի տիւէնճի հալինտէ գալահաղըմ» տէտի, վէ սէօգիւնէ շու վէճհէյ տէվամ էթտի. «Իքի կէօզիւ օլարադ տիւէնմէքտէն իսէ, ամա գալըբ տիւէնմէք տահա էյի տիր։ Շիմտի հիչ տէյիւ իսէ կէօզսիւզլիւյիւմի մէրհամէթէն պիր գաչ փարա վէրէն պուլունուր, Լաքին էյէր կէօզէրիմ աչըդ օլարադ տիւէնսէր, պահա քիմ մէրհամէթ էտիպ սատադա վէրէճէք տիր։»

Պիր ադ սոնկրա Եապանճընընն պու խուսուստա պէյան էթտիկի շարթը ունուտուրադ, «Խայր, նիչիւն սէֆիլ գալահաղըմ։ Կէօզէրիմ աչըլըբտա, չալըշարադ փարա գալանընրըմ» տէտի։ Լաքին կէօզէրի աչըլմադ իչիւն տիւէնճի վէ տօսթտուզ գալմասը չարթ իճապընտան օլտուղունու տախի տէրխաթր էթտի։ «Տօսթտուզ» քէլիմէսի օնա զայէթ ադը կէլիր իսէ։ Պու սէպէպտէն պու Թէքլիֆի տախի պրագարադ իչիւնճիւ Թէքլիֆի, Եանի ամա գալմադ ֆադաթ սատըգ պիր տօսթա մալիք օլմադ խուսուսունու տիւշիւնմէյէ պաչլայըգ, քէնտի քէնտինէ չէօյէ սէօյէտի. «Պու Թէքլիֆի տախի մէնուն օլահաղ պիր Թէքլիֆի տէյիւ տիր, վիրա կէօզսիւզ գալահաղըմ, վէ Լաքին պունտա շու էյլիք վար տըր քի պիր տօսթում օլահաղ, խուսուսա էյէր օլ տօսթումուն պանա սատըգ գալըգ, պէնի գայբրահաղընա տա էմին օլապիլէմ, վէ էյէր օլ տօսթում պէնի քէնտի էվինէ գալուզ էթսէ, պանա մուհապէթ կէօսթէրսէ, պէնիմ իլէ Թաթը Թաթը գօնուշա, պէնիմէ պէրապէր կէզմէյի այըգ սայմազ-սա, նէ գատար էյի պիր չէյ օլուր։ Տօղ-րուսու պու Թէքլիֆի սէրվէթ սահիպի օլմամա տախի օլան Թէքլիֆէ միւրաճճահ Թութարըմ։ Պու Թէքլիֆատ տախի կէօզ-սիւզ գալմամ չարթ իճապընտան իսէ տէ, զարարը եօգ տուր, տօսթում կէօրիւր վէ հէր վէճհէյ պէնի գայբրը։»

Ասպունա պիւթիւն կիւն վէ պիւթիւն կէճէ տէֆթիթէ պու իւչ Թէքլիֆիէրի տիւշիւնտիւ։ Պիր քէրրէ սէրվէթ խթէ-մէյէ գարար վէրտի, Լաքին կէօզսիւզ գա-լահաղընը խթիրընա կէթիրէրէք կէօզէ-րինին աչըմասընը սէրվէթէ Թէրճիկ էթ-տի, ամմա Նիհայէթ սատըգ պիր տօսթա մալիք օլմադը տիկէր իքի Թէքլիֆէրէ Թէրճիկ էյէսիյինտէն սոն Թէքլիֆի գա-պուլ էթմէյէ մէյյալ իսէ։

Էրթէսի սապահ Ասպունա էրքէնճէ քէն-տի եէրինէ կիթտի, Լաքին տէրունինին Թէլաչը հէնուզ Թէսքին օլմամըշ իսէ, վէ սէֆիլ ամա Ֆիքրինտէն չէօյէ սէօյէր իսէ. «Օլ իւչ չէյէրտէն պիրիսինին պա-նա վէրիլէճէյինէ ինանմադ տօղրուսու տիվանէլիք տիր։» Ֆադաթ Եապանճընընն կէլէճէյի սատթ Եաղլաչըգնա Ասպունա Թիր Թիր Թիթրէր իսէ։ Նիհայէթ Եա-պանճը կէլտի, էվվէլքի կիւն էթտիկի կէ-պի եինէ էլի իլէ ամանընն ումուզունա տօ-գունարադ չէօյէ սէօյէտի. «Ասպունա, նէ Եափըրը, Թէքլիֆէրիմի էյիճէ տիւշիւն-տիւն մի. իչթէ ճկվադ ալմազա կէլտիմ։»

Ասպունա այաղա գալդարադ, «Սէն մի սին, էֆէնտիմ։ Գարարըմը սէօյէյէճէյիմ, Լաքին պանա վէրիլէճէք տօսթ հազընը-տա պագը մալումթ ալմադ խթէրիմ։ Օլ զաթ պէնիմէ տախիա խոշ մուամէլէ-տէ պուլունաճաղ մը, Եափօտ Եավաշ Եա-վաշ պէնտէն սօղույուսդ Նիհայէթ պէնի Թէրք մի էտճէք տիր» տէտի։

Եապանճը, «Էյէր սէն իչիւնճիւ Թէք-լիֆի տիկէրլէրէ Թէրճիհ էտէրսէն, օլ տօսթումն սէնի տաղա պրագմայահաղ տըր, խթէտիկին կիպի սանա սատըգ պիր տօսթ օլահաղ տըր» տէտի։

Պունուն իւզէրինէ Ասպունա տաղա Թէ-բէտտիւտ էթմէյէրէք, «Էյէր իսէ, պէն օլ տօսթում տիկէր չէյէրէ Թէրճիհ էտէ-րիմ, ամմա օնու նէրէտէ պուլապիլիրիմ» տէտի։

Եապանճը, «Սէնին կիտիպ, օնու պուլ-մանա փէթիյահ եօգ տուր, օ կէլիպ սէնի պուլուր» տէտի։

Ամա, «Զահմէթ կէլիր մի» տէյիւ սիւալ էթտի։

Եապանճը, «Էվվէթ, չահմէթ կէլիր» տէյիւ, օրատան եիւրիւյիւ վէրտի։ Ա-պունա քէնտիսինէ եաղըն կէլէն վար մը տըր տէյիւ անմամադ իչիւն եօլտան կէ-չէնէրին այագ փրթըրտըսընա գուլադ վէրիր, վէ եէնի տօսթում իլգ տէֆա կէլ-տիկինտէ նէ սէօյլէյէճէք վէ նէ եափա-ճագ տըր տէյիւ տիւշիւնիւր իսէ։ Ուզուն ուզատը պէքլէտտի. չօղ տատէմէր եօլտան կէչիպ տէօնտիւլէր, Լաքին քիմսէ օնա եաղըն վարմատը Նիհայէթ սէֆիլ ամա իւմիտինի քէսէրէք, վէ եապանճընընն քէն-տիսինի ալտաթմըշ օլտուղու էֆքեարընա զահիպ օլարադ չօղ քէտէրլէնմէյէ պաչ-լատը, վէ օլ վագբթատէք եաչատըղը կի-պի տօսթուզ վէ պիչարէ գալահաղընը տիւշիւնտիւքճէ գարարը կէօղէրինտէն եանագլարընա տօղրու եաչար ադար իս-տի։ Օլ էտնատէ պիրտէն պիրէ նազիք պիր էլ օնուն կէօզ եաչլարընը սիլմէյէ, պաչընը օղշամադա, վէ գուլաղընտան ա-շամը պիր լաթիֆ ատ իլէ, «Ասպունա, աղլամա, պէն տախիմ էլ էվգաթ սէնինէ պէրապէր իմ» տէմէյէ պաչլատը։

Սէֆիլ ամանընն եիւբէյի սէվինճինտէն Թիթրէտի իսէ տէ, պիր չէյ տէմէյէ ճէ-սարէթ էտէմէտի, անճադ պիր տէրէճէյէ գատար Թէսէլի պուլունու։ Ասպունա եօ-ռուլմուշ օլարադ, պաչընը ալթընտա օ-թուրտուղու աղաճընն քէօքիւնէ տայա-մադ խթէտի, վէ աղաճընն քէօքիւ եէրի-նէ պիր ատէմին ումուզու օնուն պաչը ալթընա կէլտի։ Պիչարէ ատէմ տօսթ նէ օլտուղունու պիլմէզ իքէն, պէօյլէ պիր մուամէլէի լաթիֆէյէ նամլ օլտուղունտա նէ պէօյիւք մէսէրբէթ հիսս էթտի։ Պու չէյ օնա օլ գատար Թաթը կէլտի քի, եավաշ եավաշ ույդուսու կէլիպ պիր գաչ սաաթ ույուտու։ Ույդուտան ույանընը-տա սոն վագաալար, Եանի իւչ Թէքլիֆ-լէր, օլ Թէքլիֆլէրի իրատ էտէն Եապանճը, վատ օլունան տօսթում վիւրուտինէ միւնթաղիր օլտուղու, վէ օլ տօսթում պիրատէն պիրէ կէլմէսի խաթրընա կէլտի։ Պու չէյլէրին քեսֆիֆէսի օնա բույա կի-պի կէօրունտիյունտէ, օլ գատար վագ-թը ույդուտա կէչիրիպ փարա գաղան-մատընը իչին Թէէսսիֆ էտէր իսէ։ Պու սէպէպտէն տտէթի գատիմէսի իւզրէ, Ֆադաթ պու տէֆա տահա զիյատէ եիւբ-սէք պիր սէս իլէ տիկնմէյէ պաչլատը։ Իքի իւչ կիւն օլ կիւզէլ վագաալարը տիւ-շիւնտիւ, ամմա Նիհայէթ պու վագաալա-րընն պիր բույա խոյինէ գանի օլտու, վէ տէրունի գալդինտէն պիր ահ չէքէրէք էսքի հալինտէ եինէ տիկնմէք իչիւն եօլ քէնարընտա օթուրտու։ Լաքին օլ կիւն օնա սատադա վէրէն պուլունմատը, վէ ախշամ սէֆիլ ատէմին եէյէճէք պիր չէյի եօգ իսէ։ Եօլուն իւզէրինտէ սու իչմէք իչիւն պիր փունարա եաղընն վարը, վէ պաչընը կէլէրի իչինէ ալարադ օրատա պիր ադ օթուրտու։ Պու էոնատէ պիր էլ օնուն ումուզունա տօղունտու, վէ լաթիֆ պիր սէս օնա, «Ասպունա, իչթէ սանա Թաամ կէթիրտիմ, ալ վէ եէ» տէտի։ Ա-պունա էքմէյի եէրէ դօյուպ, էքմէյի քէն-տինէ վէրէն էլի Թէքրար Թէքրար էօ-փէրէք, «Էֆէնտիմ, պէն էվվէլքի հալէ-րի բույա զանն էտէյօր իսէ, վէ Թէք-լիֆի տիկէրլէրէ Թէրճիհ էտէրսէն, օլ տօսթումն սէնի տաղա պրագմայահաղ տըր, խթէտիկին կիպի սանա սատըգ պիր տօսթ օլահաղ տըր» տէտի։

Պունուն իւզէրինէ Ասպունա տաղա Թէ-բէտտիւտ էթմէյէրէք, «Էյէր իսէ, պէն օլ տօսթում տիկէր չէյէրէ Թէրճիհ էտէ-րիմ, ամմա օնու նէրէտէ պուլապիլիրիմ» տէտի։

Եապանճը, «Սէնին կիտիպ, օնու պուլ-մանա փէթիյահ եօգ տուր, օ կէլիպ սէնի պուլուր» տէտի։

Ամա, «Զահմէթ կէլիր մի» տէյիւ սիւալ էթտի։

Եապանճը, «Էվվէթ, չահմէթ կէլիր» տէյիւ, օրատան եիւրիւյիւ վէրտի։ Ա-պունա քէնտիսինէ եաղըն կէլէն վար մը տըր տէյիւ անմամադ իչիւն եօլտան կէ-չէնէրին այագ փրթըրտըսընա գուլադ վէրիր, վէ եէնի տօսթում իլգ տէֆա կէլ-տիկինտէ նէ սէօյլէյէճէք վէ նէ եափա-ճագ տըր տէյիւ տիւշիւնիւր իսէ։ Ուզուն ուզատը պէքլէտտի. չօղ տատէմէր եօլտան կէչիպ տէօնտիւլէր, Լաքին քիմսէ օնա եաղըն վարմատը Նիհայէթ սէֆիլ ամա իւմիտինի քէսէրէք, վէ եապանճընընն քէն-տիսինի ալտաթմըշ օլտուղու էֆքեարընա զահիպ օլարադ չօղ քէտէրլէնմէյէ պաչ-լատը, վէ օլ վագբթատէք եաչատըղը կի-պի տօսթուզ վէ պիչարէ գալահաղընը տիւշիւնտիւքճէ գարարը կէօղէրինտէն եանագլարընա տօղրու եաչար ադար իս-տի։ Օլ էտնատէ պիրտէն պիրէ նազիք պիր էլ օնուն կէօզ եաչլարընը սիլմէյէ, պաչընը օղշամադա, վէ գուլաղընտան ա-շամը պիր լաթիֆ ատ իլէ, «Ասպունա, աղլամա, պէն տախիմ էլ էվգաթ սէնինէ պէրապէր իմ» տէմէյէ պաչլատը։

Սէֆիլ ամանընն եիւբէյի սէվինճինտէն Թիթրէտի իսէ տէ, պիր չէյ տէմէյէ ճէ-սարէթ էտէմէտի, անճադ պիր տէրէճէյէ գատար Թէսէլի պուլունու։ Ասպունա եօ-ռուլմուշ օլարադ, պաչընը ալթընտա օ-թուրտուղու աղաճընն քէօքիւնէ տայա-մադ խթէտի, վէ աղաճընն քէօքիւ եէրի-նէ պիր ատէմին ումուզու օնուն պաչը ալթընա կէլտի։ Պիչարէ ատէմ տօսթ նէ օլտուղունու պիլմէզ իքէն, պէօյլէ պիր մուամէլէի լաթիֆէյէ նամլ օլտուղունտա նէ պէօյիւք մէսէրբէթ հիսս էթտի։ Պու չէյ օնա օլ գատար Թաթը կէլտի քի, եավաշ եավաշ ույդուսու կէլիպ պիր գաչ սաաթ ույուտու։ Ույդուտան ույանընը-տա սոն վագաալար, Եանի իւչ Թէքլիֆ-լէր, օլ Թէքլիֆլէրի իրատ էտէն Եապան-ճը, վատ օլունան տօսթում վիւրուտինէ միւնթաղիր օլտուղու, վէ օլ տօսթում պիրատէն պիրէ կէլմէսի խաթրընա կէլտի։ Պու չէյլէրին քեսֆիֆէսի օնա բույա կի-պի կէօրունտիյունտէ, օլ գատար վագ-թը ույդուտա կէչիրիպ փարա գաղան-մատընը իչին Թէէսսիֆ էտէր իսէ։ Պու սէպէպտէն տտէթի գատիմէսի իւզրէ, Ֆադաթ պու տէֆա տահա զիյատէ եիւբ-սէք պիր սէս իլէ տիկնմէյէ պաչլատը։ Իքի իւչ կիւն օլ կիւզէլ վագաալարը տիւ-շիւնտիւ, ամմա Նիհայէթ պու վագաալա-րընն պիր բույա խոյինէ գանի օլտու, վէ տէրունի գալդինտէն պիր ահ չէքէրէք էսքի հալինտէ եինէ տիկնմէք իչիւն եօլ քէնարընտա օթուրտու։ Լաքին օլ կիւն օնա սատադա վէրէն պուլունմատը, վէ ախշամ սէֆիլ ատէմին եէյէճէք պիր չէյի եօգ իսէ։ Եօլուն իւզէրինտէ սու իչմէք իչիւն պիր փունարա եաղընն վարը, վէ պաչընը կէլէրի իչինէ ալարադ օրատա պիր ադ օթուրտու։ Պու էոնատէ պիր էլ օնուն ումուզունա տօղունտու, վէ լաթիֆ պիր սէս օնա, «Ասպունա, իչթէ սանա Թաամ կէթիրտիմ, ալ վէ եէ» տէտի։ Ա-պունա էքմէյի եէրէ դօյուպ, էքմէյի քէն-տինէ վէրէն էլի Թէքրար Թէքրար էօ-փէրէք, «Էֆէնտիմ, պէն էվվէլքի հալէ-րի բույա զանն էտէյօր իսէ, վէ Թէք-լիֆի տիկէրլէրէ Թէրճիհ էտէրսէն, օլ տօսթումն սէնի տաղա պրագմայահաղ տըր, խթէտիկին կիպի սանա սատըգ պիր տօսթ օլահաղ տըր» տէտի։

Պունուն իւզէրինէ Ասպունա տաղա Թէ-բէտտիւտ էթմէյէրէք, «Էյէր իսէ, պէն օլ տօսթում տիկէր չէյէրէ Թէրճիհ էտէ-րիմ, ամմա օնու նէրէտէ պուլապիլիրիմ» տէտի։

Եապանճը, «Սէնին կիտիպ, օնու պուլ-մանա փէթիյահ եօգ տուր, օ կէլիպ սէնի պուլուր» տէտի։

Ամա, «Զահմէթ կէլիր մի» տէյիւ սիւալ էթտի։

Եապանճը, «Էվվէթ, չահմէթ կէլիր» տէյիւ, օրատան եիւրիւյիւ վէրտի։ Ա-պունա քէնտիսինէ եաղըն կէլէն վար մը տըր տէյիւ անմամադ իչիւն եօլտան կէ-չէնէրին այագ փրթըրտըսընա գուլադ վէրիր, վէ եէնի տօսթում իլգ տէֆա կէլ-տիկինտէ նէ սէօյլէյէճէք վէ նէ եափա-ճագ տըր տէյիւ տիւշիւնիւր իսէ։ Ուզուն ուզատը պէքլէտտի. չօղ տատէմէր եօլտան կէչիպ տէօնտիւլէր, Լաքին քիմսէ օնա եաղըն վարմատը Նիհայէթ սէֆիլ ամա իւմիտինի քէսէրէք, վէ եապանճընընն քէն-տիսինի ալտաթմըշ օլտուղու էֆքեարընա զահիպ օլարադ չօղ քէտէրլէնմէյէ պաչ-լատը, վէ օլ վագբթատէք եաչատըղը կի-պի տօսթուզ վէ պիչարէ գալահաղընը տիւշիւնտիւքճէ գարարը կէօղէրինտէն եանագլարընա տօղրու եաչար ադար իս-տի։ Օլ էտնատէ պիրտէն պիրէ նազիք պիր էլ օնուն կէօզ եաչլարընը սիլմէյէ, պաչընը օղշամադա, վէ գուլաղընտան ա-շամը պիր լաթիֆ ատ իլէ, «Ասպունա, աղլամա, պէն տախիմ էլ էվգաթ սէնինէ պէրապէր իմ» տէմէյէ պաչլատը։

Սէֆիլ ամանընն եիւբէյի սէվինճինտէն Թիթրէտի իսէ տէ, պիր չէյ տէմէյէ ճէ-սարէթ էտէմէտի, անճադ պիր տէրէճէյէ գատար Թէսէլի պուլունու։ Ասպունա եօ-ռուլմուշ օլարադ, պաչընը ալթընտա օ-թուրտուղու աղաճընն քէօքիւնէ տայա-մադ խթէտի, վէ աղաճընն քէօքիւ եէրի-նէ պիր ատէմին ումուզու օնուն պաչը ալթընա կէլտի։ Պիչարէ ատէմ տօսթ նէ օլտուղունու պիլմէզ իքէն, պէօյլէ պիր մուամէլէի լաթիֆէյէ նամլ օլտուղունտա նէ պէօյիւք մէսէրբէթ հիսս էթտի։ Պու չէյ օնա օլ գատար Թաթը կէլտի քի, եավաշ եավաշ ույդուսու կէլիպ պիր գաչ սաաթ ույուտու։ Ույդուտան ույանընը-տա սոն վագաալար, Եանի իւչ Թէքլիֆ-լէր, օլ Թէքլիֆլէրի իրատ էտէն Եապան-ճը, վատ օլունան տօսթում վիւրուտինէ միւնթաղիր օլտուղու, վէ օլ տօսթում պիրատէն պիրէ կէլմէսի խաթրընա կէլտի։ Պու չէյլէրին քեսֆիֆէսի օնա բույա կի-պի կէօրունտիյունտէ, օլ գատար վագ-թը ույդուտա կէչիրիպ փարա գաղան-մատընը իչին Թէէսսիֆ էտէր իսէ։ Պու սէպէպտէն տտէթի գատիմէսի իւզրէ, Ֆադաթ պու տէֆա տահա զիյատէ եիւբ-սէք պիր սէս իլէ տիկնմէյէ պաչլատը։ Իքի իւչ կիւն օլ կիւզէլ վագաալարը տիւ-շիւնտիւ, ամմա Նիհայէթ պու վագաալա-րընն պիր բույա խոյինէ գանի օլտու, վէ տէրունի գալդինտէն պիր ահ չէքէրէք էսքի հալինտէ եինէ տիկնմէք իչիւն եօլ քէնարընտա օթուրտու։ Լաքին օլ կիւն օնա սատադա վէրէն պուլունմատը, վէ ախշամ սէֆիլ ատէմին եէյէճէք պիր չէյի եօգ իսէ։ Եօլուն իւզէրինտէ սու իչմէք իչիւն պիր փունարա եաղընն վարը, վէ պաչընը կէլէրի իչինէ ալարադ օրատա պիր ադ օթուրտու։ Պու էոնատէ պիր էլ օնուն ումուզունա տօղունտու, վէ լաթիֆ պիր սէս օնա, «Ասպունա, իչթէ սանա Թաամ կէթիրտիմ, ալ վէ եէ» տէտի։ Ա-պունա էքմէյի եէրէ դօյուպ, էքմէյի քէն-տինէ վէրէն էլի Թէքրար Թէքրար էօ-փէրէք, «Էֆէնտիմ, պէն էվվէլքի հալէ-րի բույա զանն էտէյօր իսէ, վէ Թէք-

ՅԸՐԸՐԸ, ՀԷՅԼԷ ՔԻ ՍԷՖԻԼ ԱՄԱՆԸՆ ԱՂԸԸ-ԼԸՐԸ ԽԱՓԻՓԼԷՀԻԼ ՈՒՅԴՈՒՍՈՒ ԿԷԼՄԷՅԷ ՊԱՉԼԱՏԸ։ Ույդուտան ույանընդտա քէն-տիսինի եալընընդ զանն էտէր իսէ։ Լաքին չուգուրա տիւշմիւշ, վէ պիրիսի քէնտինի չուգուրտան չընդարընդ Թէտավիսինէ պադ-մընդ օլտուղունու տէրխաթր էտէրէք օ-նուն քիմ օլապիլիր խոյինի աննատը, վէ օնա էվվէլքինտէն չօղ զիյատ հասրէթ չէքիպ եիւքսէք սէս իլէ, «Ա՛հ, տօսթում, սէվգիւլիւ տօսթում, սանա դարչը նամ-քէօր պուլունտում իսէ տէ, սէն դասա-հաթմըմ ափվ էյէ. Եանընմա կէլ» տէյիւ նիտա էթտի։ Զօգ պէքլէմէք լաղըմ կէլ-մէտի, չիւնքի տօսթու տէրհալ կէլէրէք օնու գուճաղլատը, քէտէրինի Թէսքին էթտի վէ օնա Թէսէլլի վէրտի։ Տօսթու միւքէտտէր պիր սուրէթտէ, Ասպունայա, «Պէն տախիմ էլ էվգաթ սէնինէ պէրապէր օլահաղըմը սանա վատ էթտիմ, նիչիւն սէն էվվէլա պանա սէօյլէմէմին. պէն ան-ճադ սէնին պէնի չաղըրմանա ինթիզար էթմէքտէ իսիմ» տէտի։

Ասպունա, «Ա՛հ, էֆէնտիմ, սանա դար-չը նամքէօր պուլունտում, պանա տէտի-յինի ունութտում, Լաքին պունտան սոնկ-րա արթըգ սէնի ունութմամադա չալըշա-հաղըմ» տէտի։

Ֆիլհադիդա օնտան սոնկրա Ասպունա տօսթունա հէր վէճհէյ սատըգ օլմադա չալըշէրէք, օնու կիւնտէն կիւնէ տահա պի-յատէ սէվմէյէ պաչլատը։ Թապիսթընընն պօզուգլուղու սէպէպէյէ պադէն ադիզ տօսթունա նամքէօրիւք էտէր իսէ տէ, հէման էթտիկինէ փիւշման օլուպ օնտան ադիվ տիկէր իսէ։

Նիհայէթ ամա Ասպունա խասթա տիւշ-տիւ, Լաքին խասթալըզընտա հիչ պիր չէյ մուհթաճ օլմատը։ Օնա հէր խթէտիկի չէյ, Թաամ, ադրըլարընը Թատիլ վէ Թախֆիֆ էթմէք իչիւն տէվա, մէսքէն վէ էլալիսէ Թէտարիք էտիլիր իսէ, չիւնքի տօսթու կէճէ կիւնտիւզ օնուն պաչը ուճունտա պէքլէյէրէք ադիմ մուհապէթ վէ էթ-ֆէթէլէ օնու գայբրը իսէ։ Լաքին Ասպու-նա իչիւն հիչ խաթր ու խայալընտան կէչ-մէյէն պէօյիւք պիր լութֆ վէ ինայէթ-տախի հազըրլանմադտա իսէ։ Պիր կիւն սէֆիլ ամա պաչընը տօսթունուն տիվինէ գօմուշ օլտուղու հալտէ պիր տէ ույդու-սու կէլտի, վէ ույանընդտա կէօզէրի ա-չըմընը օլուպ կէօրմէքտէ իսէ։ Էվվէլա օ-նուն կէօզիւնէ միւչէրրէֆ վէ ճէլիլ պիր զաթ կէօրունիւպ Թաթը պիր Թէպէսսիմ-լէ օնա պագարադ, «Ասպունա, պէնի Թա-նընըզ մը» տէտի։ Ասպունա հայրէթ վէ մուհապէթէ մէմլու օլարադ օլ զաթը ճէլիլին այաղընա գափանըպ, «Էֆէնտիմ, սէն մի սին. պէօյլէ պիր զաթը ճէլիլ պէ-նիմ տօսթում իքէն, օնու պէն տէֆա ին-ճիթտիմ. էյ վահ, պանա ափվ օլունուր մու» տէտի։ Օլ զաթը ճէլիլ ամայը եէրտէն գալընընարադ, «Ասպունա, կէչմիշ չէյէրի տիւշիւնմէ, պագ պիր տէֆա նէրէտէ սին, տախմա պէնիմէ պէրապէր սաքին օլասընն տէյիւ սէնի քէնտի խանէմէ կէթիրտիմ» տէտի։ Ասպունա էթրաֆընա պագընդգա, սէվինճինտէն հայրան գալընը, կէօրտիւ-յիւ սապթանաթ վէ ճէլալտէն կէօզէրի գամաշընը, Լաքին օ Թէքրար նազարընը տօսթունուն միւպարէք ճէմալինէ չէվիր-էրէք, տիդգաթէ օնա պագար իսէ։

Տօսթում, սէն տախի պէօյլէ պիր տօս-թու արզու էթմէզմիսին։ Սէնին իչիւն տախի պէօյլէ պիր տօսթ վար տըր։ Սէնի խօշնուտ վէ մէսրուր էթմէյէ գատիր օլ-մայան տիւնեայը վէ օնուն սէֆալարընը եիսթիյար էտէճէք եէրտէ պու տօսթու ինթիխապ էթ։ Պու տօսթ սանա կէլմէյէ վէ սէնին եանընտան այրըլմագընընն սէնի իչէ էպէտա մէսուտ էթմէյէ հազըր տըր։ Սանա, թէսէլլիպախշ օլան «Պէն տախիմ էլ էվգաթ սէնինէ պէրապէր իմ» քէլա-մընը սէօյլէյէճէք տիր։ Պու տօսթ իսէ սէնին խէլաքէտարընը Յիսուս տուր։

ՓՕԼԻԹԻԳԱ ՀԱՎԱՏԻՍԻ

Ռուսի նոյ. 29, վէ Ալաֆր. դեկ. 11, 1877

ՎԱՌՈՒՍԱՐՔ ՀԱՐՊԻՅԷ

Գարատաղլըլար Պար ճիվարընտա տէ-նիզ սահիլի օլան պաղը մահալլէրի զապթ-լարընա կէշիրմիշ օլտուղլարընտան հիւ-քիւմէթի սէնիյէ օլ սէվահիլի ապլօգա (մուհասէրէ) թահթընա ալմըշ տըր։ — Դաթօլիք Արնաուտլար շիմոիյէտէք հիւ-քիւմէթի սէնիյէ թարաֆընտան խիլէր ; լաքին ռիվայէթէ նաֆարէն շիմոի օնլար տախի Գարատաղլըլարա եարտըմ էտէ-յօրլար, վէ Գարատաղլըլար Իշգօտրա կէօ-լիւ իւլէ տէնիզ արասընտա պուլունան մէմ-լէքէթի Պոյանա նէհրինէ գատար զապթ էթմիշլէր տիր։ — Թէվֆթուրէն սէյլէն-տիյինէ նաղարէն, Ինկիլթէրրա վէ Ամըս-թրիա տէվլէթլէրի Գարատաղ պէյլինէ տէ-նիզ սէվահիլինտէ էնի էնի մահալլէր զապթ էթմէք իշլուն սարֆ էթտիյի սայ ու զայրէթլէրին նաֆիլէ օլաճաղընը պէ-յան էթմիշլէր տիր, զիրա մէգքիւր մա-հալլէր Իսթանպօլ գօնֆէրանսընտա Գա-րատաղ իշլուն թային օլունան հուտուտ-տուն խարճինտէ տիր։

— Անատօլուտա ճէնէրալ Լազարէֆ Գարտա գօմանտան նասպ օլունմուշ տուր։ Ճէնէրալը միամիլէյհ էրմէնի օլուպ, թագրիպէն օթուզ պէշ սէնէ էվվէլ ատի նէֆէր մագամընտա Ռուս օրտուսունա կիրմիշ տիր։ — Ճէնէրալ Մէլիքօֆուն թահթը գօմանտասընտա պուլունան ասքէր Գարտան էրզրում փիշկեահընա եէ-թիշմիյի հալտէ, էրզրում իւզէրինէ հիւ-ճում էտէճէք օլան ասքիրէ ճէնէրալը միամիլէյհ պիզզաթ գօմանտա էտէճէք իտի։ — Գարսըն գօմանտանը սապրգը Հիւսէյին Համի փաշանըն պիր միգտար սիւվարի ասքէրէ պէրապէր էրզրումա միվասէլէթ էթմիշ օլտուղու սէյլենիյօր։ — Սէմանիա խմիէրաթօրու թարաֆընտան ճէնէրալ Մէլիքօֆա պիր իֆթիխար նիշանը վէրիլմիշ տիր։ — Տաղխթան ասքէրը նոյ. 19տա Գուսար գալէսինի զապթ էտէրէք օրատա պուլունան Ռուս մուսթահֆըզ ասքէրինի էսիր էթմիշլէր տիր։ — Ռուսլար օրտուսունուն էրզաղընը Գրայօվա տէմիր եօլու մէվգիֆինտէն Բա-հօվայատէք Թունա նէհրինտէն կէթիր-մէքտէ տիրլէր։ — Եագընլարտա Փլէվնա-տան ֆիրար էթմիշ օլան Իսթանտարտ զաղէթասը մուխասիրինին գավվինէ նա-զարէն Օսման փաշանըն օրտուսունուն տէօրթ հաֆթալըգ տահա էրզաղ վէ մուհիմմաթը վար իսկ տէ, դէշլըգ էլպի-սէսի եօգ տուր։

— Նոյ. 21տէ (դեկ. 3) Ռուս ասքիրի խասսասը էթրօֆօլ պալգանընտան Մէ-հէմմէտ Ալի փաշանըն օրտուսու իւզէրի-նէ հիճում էտիպ օն իքի սաաթ չէտիտ մուհարէպէ էթիքտէն սոնկրա խայը զայթէլ կէրի չէքիլտի։ Մէհէմմէտ Ալի փաշանըն մէվգիի Օրխանիյէտէն Սօֆիա-յա կիտէճէք եօլ իւզէրինտէ Գամարլը պո-ղազընա նապիր օլան տաղլարտա տը։ — Նոյ. 22տէ (դեկ. 4) Սիւլէյման փաշանըն օրտուսու Թըրնօվատան ալթը սաաթ մէ-սաֆէտէ վագի էլէնատա Զարէվիչ օր-տուսունուն սաղ ճէնահը իւզէրինէ հիւ-ճում էտիպ չէտիտ մուհարէպէ էթտի, վէ սաաթ 11½տա ասքիրի չահանէ 11 զը-թա թօփ, 20 թօփարլըգ, խայը սաթ վէ էրզաղ վէ 300 նէֆէրի միթիճավիզ է-սիր ալտըլար։

— Նոյ. 22տէ (դեկ. 4) տասքիրի Օս-մանիյէ էլէնայը զապթ էթտիյի սըրատա, ճիւմատան տիկէր պիր ֆըրգա ասքիրի-յէ տախի իլէրի տօղրու եիւրիւտիւ։ Բէ-րիմ փաշա չէտիտ պիր թօփ մուհարէպէ-սինտէն սոնկրա էլէնատան չէմալա տօղ-րու ալթը սաաթ մէսաֆէտէ, քէզալիք Թըրնօվատան ալթը սաաթ մէսաֆէտէ Եանթրա նէհրինէն օլ պիր թարաֆընտա վագի Դըշրօվա նամ մահալը զապթ էթտի։ Օլ էսնատէ Սալիհ փաշա տախի Դըշրօվա-տան չէմալա տօղրու ալթը սաաթ մէսա-ֆէտէ վէ Պանիդա Լօմ նէհրինին մէնզա-լինտէ վագի Դարաաղաճ նամ մահալը զապթ էյլէտի։

— Նոյ. 24տէ (դեկ. 6) Սըրպ ասքէրի Եէնիպազար սանճաղընտա Սէնիչա ճիվա-րընտա Եավօրա տօղրու հուտուտու կէ-չիպ մէթին պիր մէվզի թութարագ, Սէ-նիչատան եօգարը Դլատիչա նամ մահալ-տէ պուլունան Օսմանը մուսթահֆըզ աս-քէրինէ 24 սաաթ զարֆընտա մէգքիւր մահալի թէրք էթմէսիքլէրի հալտէ իշին ֆիշնայա վարճաղընը խապլը վէրտիլէր։ Սըրպլար պու հարէքէթլէրիյէ տէվլէթի ալիյէյէ դարչը իլանը հարպ էթմիշ սայ-լըրլար։ Կէչէն սէնէ Սըրպիա իլէ ագտը միւսալէհա էթմէսինի հիւքիւմէթի սէնի-յէ թավսիյէ էտէն տէվլէթլէրտէն պիրի տախի Ինկիլիզ տէվլէթի օլտուղունատան, հիւքիւմէթի մէգքիւրէ փրէնս Միլանը իշլու խիյանէթինէ գարչը շէտիտէն փրօ-թէսթօ էթմիշ տիր։

— Ռուսլար նոյ. 11/23տէ Պալգանլար-տա էթրօֆօլ կէչիտինի պիլա զայթ զապթ էթտիլէր։ Մէգքիւր մէվզի Սօ-ֆիանըն անախթարը մագամընտա օլուպ, Մէհէմմէտ Ալի փաշա օրտուսունուն Օր-խանիյէտէն Փլէվնայա տօղրու հարէքէ-թինէ դարչը պիր սէտտի միամանաթ տըր։

— Եագընլարտա Արնաուտլուգ սէվա-հիլինէ եէթիշէն զըրհը տօնանմամ հիւ-մայուն Իսմիճատա վէ Պարտա Գարա-տաղլըլարըն մէվգիինի թօփա թութմա-ղա պաշլամըշ տըր։ Պարըն իշ գալէսի էլ-ան ասքիրի Օսմանիյէ զապթընտա տըր։

— Փլէվնա ճիվարընտա պուլունան Ռուս ճէնէրալլարը Օսման փաշա պուլունտու-ղու հալին նէ գատար մուխթարալը օր-տուղունու անանասըն տէյիւ Փլէվնայա Լընտան թայմզ զաղէթասընին նուսխէլ-էրինտէն կէօնտէրիյօրլար։ — Փլէվնանըն պիր թարաֆընտա պուլունան Ռուս վէ Օսմանլը ասքէրլէրի եագճաճ օտուսլարընը իքի օրտունուն արասընտա պուլունան մահա-լին աղահլարընտան թէտարիք էթմէքտէ տիրլէր։ Նէ Ռուսլար նէ տախի Օսմանը-լար օտուն թօփլայանլար իւզէրինէ աթէշ էտէյօրլար։ — Ֆար տիւ Պոսֆօր զաղէ-թասը եագընլարտա պիր ֆըրգա տահա Մըսըր ասքէրի կէլէճէք տէյիւ խապէր վէրիյօր։ — Գուրսան պայրամընտա զէպկ օլունճաճ գօյունլարը էթի գավուրմա էտիլիպ օրտուլարա կէօնտէրիլէճէք, վէ փօսթլարտան ասքէր իշլուն քիւրք եա-փըլաճաղ տըր։

— Փլէվնանըն շիմոիյէտէք մէթանէթլէ տիւշմէնէ գարչը գօմասը ալէմէ հայրէթ պախշ էթմիշ տիր։ Ռուսլար կէչէն յուլա խաթիտասընտա Փլէվնա ասքէրտէն խալի օլտուղու վագէթ օրասընը զապթ էթմէ-տիկլէրի իշլուն չօգտան փիշման տըրլար, չիւնքի Փլէվնանըն զապթընը իհմալ էթ-տիքլէրի սէպէպտիյէ 50,000 ասքէր վէ քիւլլիյէթլի ագէ զայ էթմիշլէր։ — Էրզ-րումտան նոյ. 12/24 թարիխտէք Լէվանթ Հէրալտա մէքթուպ եագըլմըշ տըր։ Օլ էսնատէ ճէնէրալ Տէր Ղուկասօֆ Վան թարաֆընտան իլէրլէմէքտէ օլան 20,000 նէֆէր Բիւրտլէրի գարչը Ռուս գարագօլ-լարընը մուհաֆազա էթմէք իշլուն 12 թա-պուր ասքէրէ Պայազիտ թարաֆընա կիթ-միշ իտի։ Էրզրումտա թէվֆթուրէն սէյլ-էնտիյինէ նաղարէն Թրապիզոն թարիգի իւզէրինտէ Գօմ տաղընտա պիր իհթիյաթ օրտուսու թէշքիլ օլունճաճ օլուպ, Մուխթար փաշա օրտու մէրքէզինի օրայա նագլ էտէճէք տէյիւ զանն օլունույօր իտի։ Էրզրումտա օտուն զայէթ սաղ օլտուղուն-տան քէրէսթէլէրի եագմաճ իշլուն պիր դաչ էսքի պինալար եըգտըրըլմըշ տըր։

ՏԱԽԻԼԻՅԷ

Ասքէրի միլքիյէ նիզամիյէսի ահ-քեամընճա թէսլաի զայրի Միւսլիմէտէն օլան կէնճէլէր տախի քէնտի խանէլէրինտէ սաքին օլուպ հէր կիւնքի իշլէրի իլէ մէշ-ղուլ պուլունտուգլարը հալտէ հէր հաֆ-թա պիր մուայյէն վագըթ իճրաի թալիմ թախսիս էթմէյէ մէճպուր օլաճաղլար։ Մէգքիւր նիզամնամէյէ ահքեամընտա գօրգաճաղ պիր շէյ եօգ իսկ տէ, իսթանպօլ գարըլարը, չօճուգլարը վէ հաթթա տէլի-գանլըլարը գօրգուլա տուշար օլմուշլար տըր։ Տէլիգանլըլար միւսթագպէլէտ թօփ աղզընա կէօնտէրիլմէյէ տէյիւ գօրգու-յօրլար։ Պու շէյ իհթիմալտէն պախտ կէօ-րիւնիյօր, լաքին վէլէվ էօյէ պիր շէյ տախի օլա, զօրգաճաղ վագըթ օլ վագըթ տըր։ Միւսթագպէլէն գօրգուսու-նու շիմոիտէն շէքմէյէլիմ, զիրա կիւնիւն քէտէրի քէնտինէ եէթէր։ Էյէր թէպասի զայրի Միւսլիմէտէն օլան տէլիգանլըլար թալիմ էօյրէնսէլէր, թէճանհիւլ իլէ կէօ-րէճէքլէր քի խըզմէթի ասքէրիյէյէ հիսէ-տար օլմաղլա տէրուսլէրինտէ պիթիւն պիթիւնէ եէնի պիր մէրալիք վէ էմնիյէթ տույզուսու փէյատա օլաճաղ տըր։

— Եէհուտիլէր էվէնվիշ օլանլարը խըզ-մէթի ասքէրիյէտէն միւսթէնա թութու-մասը շարթը իլէ պագի գալան եէհուտի տէլիգանլըլարըն ասասքիրի միլքիյէ գայա օլունմալարընը գապուլ էթմիշլէր տիր։ Եէհուտիլէրին խըզմէթ ասքէրիյէյի մէգքիւր շարթ իւզրէ մէսէրրէթլէ գա-պուլ էթմէկլերի ահամիյ տէյիլ տիր, զիրա պիր թիւն իսթանպօլտա ասքէրլիք պին-նինտէ օլուպ տա պէքեար գալմըշ օլան պէշ նէֆէր եէհուտի պուլմագ կիւճ տիր։

— Ֆիլիկրանը քեաղըտարա պասըլա-ճաղ գաիմէլէր փէյ տէր փէյ թապ օլուն-մագ իւզրէ տիրլէր, լաքին մանթպատ ազ վագըթ զարֆընտա 10,000,000 լիրալըգ գաիմէ թապ էտէճէք տէրէճէտէ կէնիշ օրմատըղը իշլուն ֆիլիկրանը քեաղըտարա պասըլմըշ օլան գաիմէլէրին էսքի գաիմ-էլէրէ միւպատէլէսի թէտարիճէն իճրա օ-լունմագ զարուրի օլտուղունատան էվվէլ պէ էվվէլ ֆէրսուտէլէնիլ թէտավիւլ էտէմէյէճէք հալէ կէլէն գաիմէլէրին մա-լիյէ վէկիլէսինէ կէթիրիլիպ ֆիլիկրանը գաիմէլէրէ միւպատէլէ օլունմասը բէսմէն իլան օլունմուշ տուր։ Միւպատէլէ օլու-նաճաղ ֆէրսուտէ գաիմէլէրին եա մա-լիյէ նազարէթինէ մախսուս մէօհիւր վէ եախօտ Պանգանըն վագ էթմիշ օլտուղու նուսէրօ պուլունան մահալլէրի պիւթիւն պիւթիւնէ եըրթըլմըշ իսկ, պէյլէ գաի-մէլէր ատէթա գալպ հիքմիւնտէ օլտու-ղունատան միւպատէլէ էտիլմէյէճէք տիր։

— Պէշ միլիոն լիրալըգ եէնի իսթիգրազ թահվիլէրի թէտավիւլէ չըգարըլմըշլար տըր։ Եիւզ լիրալըգ թահվիլին գըյմէ-թի 52 լիրա տըր։ Պու իսթիգրազը ֆախպի Մըսըր վէրիսի իլէ թէէմին օ-լունմուշ տուր։

— Ֆիրար էտէն ասքէրլէրի գուրչունա ալիզմէք մէմուրիյէթիյլէ հէր օրտունուն արգա թարաֆընտա գարագօլլար թային օլունմասընա էմր վէրիլմիշ տիր։ Բէզալիք ֆիրարիլէրի խանէլէրինտէ գապուլ էտէն-լէրին չէտիտէն միճազաթ օլունճաճընը էհալիյէ պիլտիրմէք իւզրէ թաշրա մէ-մուրլարընա էմր կէօնտէրիլմիշ տիր։

— Եանլըշ խապէրլէր նէշր էտէն վէ հարէքեաթը ասքէրիյէյէ տակիր հավատս վէրէն զաղէթալարըն լաղվ օլունճաճը նիհայէթէքի տէֆթա օլարագ ընամէն իլան օլունմուշ տուր։

— Եագընլարտա Սիս ճիվարընտա թար-լալարտա պիր հարիգ զուհուր էտէրէք պիր գարիյէյէ գատար սիրատթ էթմիշ վէ մէգքիւր գարիյէյի իհրագ էյլէմիշ տիր։ Պու հարիգտէ պիր դաչ նուֆուս զայա-թը տախի վուգու պուլմուշ տուր։

— Եիրմի պէշ նէֆէր Պուլկարլար Ա-տանայա նէֆի օլունմուշլար տըր։

— Դեկ. 1/13տէ մէճլիսի ումումի պէր վէճէի միւթատ Տօլմապաղչէ սէրայընտա քիւշատ օլունճաճ տըր։

— Թէվֆթուրէն սէյլէնտիյինէ նաղա-րէն Թրանսվայ շիրքէթինին աթլարը օր-տուլարա կէօնտէրիլմէք իշլուն պապը սէ-բասքէրիտէն խթէնիլմիշ տիր, լաքին շիր-քէթ պու շէյ եալընըզ շիրքէթին տէյիլ, շիրքէթ իշինտէ չալըշան պիր չօգ քիմսէ-լէրին տախի փէրիշանիյէթինէ սէպէպ օ-լաճաղընը պէյան էթմիշ տիր։ Թրամվայ շիրքէթինին աթլարը 280 տէն գիյատ տէյիլ իմիշ։

ԹԱՐԻՃԻՅԷ

Ինկիլիզ տէվլէթի Ադ տէնիզ տօնանմա-սընընն Պէշիգտաշ դալմասընը էմր էթմիշ, վէ մէգքիւր տօնանմա իլէ պիրլէշմէք իւզ-րէ պիր զըրհը տահա կէօնտէրիլմիշ տիր։ Լաքին պունտան Ինկիլթէրրանընն տէվլէ-թի ալիյէյէ եարտըմ էթմէք նիյէթինտէ օլտուղու անանաշրլմամալը տըր։ Դարսընն Ռուսլարընն զապթընա տիւշմէսինտէն պիր աղ սոնկրա պիր չօգ ատէմ լօրտ Տէրպի-նին նէզտինէ կիտիպ Ռուսիա իմիէրա-թօրունուն Գալաի սուլթանիյէ թարիգի իւզէրինտէ պուլունտուղունու վէ Սիւէյիշ գանալընընն թէհլիքէտէ օլտուղունու պէ-յան իլէ պիթարաֆլըղա խալէլ կէթիրիլ-մէքսիզին Մալթայա գիյատէ ասքէր սէվգ օլունմասընը վէ Ինկիլիզ տօնանմասընընն Իսթանպօլ լիմանընա կիրմէսինի խթիտա էթտիլէր։ Լօրտ Տէրպի սոն վագտալար իւզէրինէ չօգ թէլաշ կէօսթէրմէյէպ ին-կիլթէրրա եա քեամիլէն պի թարաֆ գալ-մալը եախօտ պիթիւն գուվվէթիյլէ մու-հարէպէյէ տախիլ օլմալը տըր։ Ֆագաթ Ինկիլիզ մէնաֆիինի մուհաֆազա էթմէք իշլուն պէյլիք պիր մուհարէպէ աշմալը վէ քիւլլիյէթլի մէսարիֆ էթմէյի իճապ էթտիրմէճէք պիր վագտա զուհուրէթմէմիշ տիր տէմի։ Լօրտ Տէրպի տէֆթէլ պէյլէ պէյանաթտա պուլունտուգտան սոնկրա հէր քէս արթըգ աննամալը տըր քի Ինկիլթէրրա Օսմանը մէնաֆիինի տէյիլ Ինկիլիզ մէնաֆիինի մուհաֆազա էթմէք մէրամընտա տըր։

— Կէչէն հաֆթա իպթիտասընտա Ֆրան-սանընն հէյէթի այան վէ հէյէթի մէպուս-սանը արասընտա պիր միւնազաա զու-հուրի մէյհուզ իտի, լաքին նոյ. 24տէ (դեկ. 6) մարշալ Մաք Մահոն միլէթին ռէյինէ բուի մուվաֆագաթ կէօսթէրտի, վէ Մ. Տիւֆօրուն ռիյասէթի թահթընտա օլարագ ճիւմհուրիյէթ թարաֆտարանը-տան միւրէքքէպ պիր հէյէթի վիւքէլա թէշքիլ մէմուլ իտի։

— Փափանընն էճէլի եագընն կէօրիւն-մէքտէ օլտուղունտան էվրօփանընն Գա-թօլիք տէվլէթլէրի Փափանընն խալիֆի քիմ օլաճաղը հագգընտա թէլաշ էտէ-յօրլար։

ՍՕՆ ԽԱՊԵՐԼԷՐ

Մ. Տիւֆօրուն ռիյասէթի թահթընտա եէնի պիր հէյէթի վիւքէլա թէշքիլի իւ-միտսիզ տէյիլ իսկ տէ, նոյ. 27 (դեկ. 9) թարիխլի թէլէկրաֆլարա նաղարէն պէյան Մ. Տիւֆօրուն եէրինէ Մ. Պաթ-պինին ռիյասէթի թահթընտա պիր հէյէ-թի վիւքէլա թէշքիլ օլունուն։

— Սիմանիա Սավթրիա տէվլէթինէ Պոսնայա վէ Հէրսէքի սէվգ էթմէք իւզրէ ասքէր հազըրլամասընը թավսիյէ էթմիշ տիր։ Ավսթրիանընն նէ ճէվապ վէրէճէյի մալիմ տէյիլ տիր։

— Կէօրիւնիւր քի նոյ. 25 էտէք (դեկ. 7) Սըրպ ասքէրի նէշ թարաֆընտան հուտուտու կէչիմիշլէր։

— Էրզրումտան ալընան սոն թէլէկրաֆ նոյ. 25 (դեկ. 7) թարիխլի օլուպ, ճէնէրալ Մէլիքօֆուն օրտուսու դար սէպէպտիյէ Սօ-զանկը տաղլարընտա կէճիքէրէք եավաշ եավաշ Տէվվէ պէյնունա եէթիշմէքտէ օլ-տուղունու խապէր վէրիյօր։

— Սիւլէյման փաշա էլէնայը խթիրտաս էթտիքտէն սոնկրա տէրհալ Ռուսչուգ մէվ-գիէրինի կէօզտէն կէչիրտի։ Օլ վագըթ-տան պէրու խթիթը հարպ պէյունտա անճաճ գարագօլ մուհարէպէլէրի վուգու պուլմուշլար տըր։

ՄԱԼԻՅԷ ՎԷ ԹԻՒՃԱՐԻՅԷ

Նոյ. 28 վէ դեկ. 10, 1877

Էսնամը ումումիյէ 10·36 | Ռուս. տէվլէթ եօլ սէհմ 30·25

ԱԳՃԷ ՖԻԱԹԸ, լիրա Օսմ. 100 ղրշտան

Մէհմիտիյէ	106¾	Փօլ	89¼
Գաֆիմէ	210	Նապօլէոն	87¾
Պազըր ագչէ	167¼	Լիրա Ինկ.	109¾

Ամէրիգա միսիոնէրլերի շիրքէթի Թարաֆընտան
Միւհէլիֆի զաղէթա Ճ. Բ. Կրին

ԻՍԹԱՆԲՈՒԼ
ՄԱԹԹԱԱՍ ԱՐԱՄԵԱՆ
Զապմագճըլար Ցակոբեան խան Նումր. 12.